

Foeniciërs, Grieken en Carthagers

De Foeniciërs, zeevaarders en handelaars, die de kusten van het huidige Libanon en Syrië bevolkten, verschenen al vanaf de twaalfde eeuw BC aan de mediterrane kust van het Iberisch schiereiland. Ze hadden geen veroveringen in de zin, maar wilden voet aan de grond krijgen om kleine bedrijfjes te stichten en om handel te drijven. Pas rond het begin van de elfde eeuw BC begon dit het karakter te krijgen van kolonisatie en werd op een perfecte, geïsoleerde plaats de stad Gádir gesticht, later Gades genoemd en nu bekend als Cádiz, dat daarmee de oudste stad van Europa is.

De Foeniciërs bleven 800 jaar in Spanje - totdat de Carthagers in de derde eeuw BC binnenvielen - en hebben diepe culturele sporen nagelaten die hebben bijgedragen aan de

opbouw van de Iberische cultuur en de versmelting van de Iberische volkeren. Belangrijke elementen die door de Foeniciërs zijn geïntroduceerd zijn het alfabet, geavanceerde landbouw en veeteelt (productie van olijfolie, gedomesticeerde dieren, perfectionering van de irrigatie).

Goederen vervaardigd in het oosten zoals instrumenten, wapens, keramiek en ornamenten werden geruild tegen inheemse materialen, vooral metalen. De Foeniciërs gebruikten geen geld. In het jaar 573 BC werd de belangrijkste Foenische stad *Tiro* (Tyrus) in de Libanon, door de Babylonische koning Nebukadnezar veroverd, waardoor het gehele koloniale netwerk van de Foeniciërs snel verzwakte. De hegemonie van dit volk over de zeeën viel in handen van Carthago, een Foenicische kolonie.

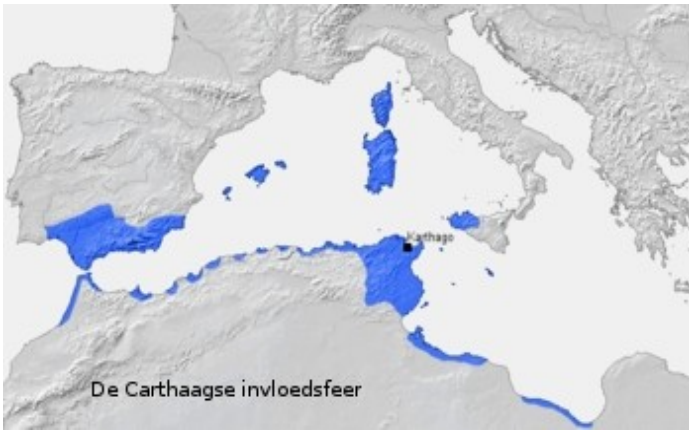
De Grieken begonnen hun koloniale expansie in Iberia pas in de achtste eeuw BC, ruim na de Foeniciërs dus. Een belangrijke rol speelde de Griekse stad Focea in Klein-Azië

dat handelscontracten had met Argantino, de koning van de Tartessos. Vanuit Focea trokken de Grieken westwaarts en stichtten zij rond 600 BC de stad Massalia, het huidige Marseille. Dat was hun uitvalsbasis richting het noord-oostelijke deel van Iberia waar zij de stad Ampurias ofwel Emporion stichtten, waarvan resten te vinden zijn nabij de golf van Rosas. De invloed van de Grieken reikte tot aan de monding van de Ebro; ten zuiden daarvan heersten de Foeniciërs.

Toen in 565 BC Focea in handen viel van de Perzen, vluchtten haar Griekse inwoners westwaarts en vestigden zij zich op Corsica in Alalia (Aléria). In die tijd streefde ook de Carthagers naar expansie (zij waren o.a. aanwezig op Sardinië) en samen met de Etrusken trokken hun schepen op naar Alalia waar zij slag leverden met de Grieken in de beroemde *Batalla de Alalia*. Het werd een pyrrusoverwinning voor de

numeriek mindere, maar tactisch betere Grieken. Vanaf dat moment nam de invloed der Grieken af en dat betekende ook het einde van het economisch van hen afhankelijke Tartessos.

De Foeniciërs hadden nooit de bedoeling het Iberische territorium te veroveren, met uitzondering van de kust van Málaga waar de uit Noord-Afrika afkomstige "libiofencios" ofwel Punische immigranten gevestigd waren. Maar dat gold niet voor de Carthagers die na nederlagen tegen de Grieken en Romeinen expansiemogelijkheden zochten op het schiereiland. Vanuit Cádiz trokken zij richting Middellandse zee en in 227 BC stichtte de Carthaagse generaal *Asdrúbal* op de resten van de Iberische stad Mastia *Qart Hadasht (Ciudad Nueva)*, het

huidige Cartagena, door de Romeinen Nieuw Carthago genoemd. Dit werd de belangrijkste basis voor de Carthaagse veroveringsveldtochten onder leiding van de opvolger van *Asdrúbal*: Hannibal (*Aníbal*) die voordat hij de Romeinen aanviel eerst grote delen van het Iberisch Schiereiland veroverde. Om het dal van de Ebro te bereiken moest Hannibal de welvarende en fraaie Iberische stad Sagunto (iets ten Noorden van Valencia) veroveren dat zich tegenover het Iberisch-Carthaagse leger fel verzette, maar in 219 BC ten onder ging. De Romeinen, die een bondgenoten waren van Sagunto, staken geen poot uit om het bloedbad te voorkomen, maar stelden de Carthagers een ultimatum dat werd afgewezen, waardoor de tweede Punische oorlog werd ingeluid (218 - 202 BC). Daarmee werd Spanje voor het eerst ondedeel van een internationaal conflict.

Rome moest toezien hoe Hannibal met zijn leger, versterkt met olifanten de Alpen overstak en een aantal gevoelige nederlagen incasseren (o.a. de slag bij Cannas, 216 BC), waar Hannibal de Romeinse bloem der natie in de pan hakte. Vreemd genoeg durfde Hannibal Rome zelf niet aan te vallen en op den duur stagneerde de tweede Punische oorlog in Italië. Deze oorlog werd beslist op het Iberisch schiereiland.

Het was Publio Cornelio Escipión, Romeins consul, die met een leger richting Rhônedal optrok tegen Hannibal, maar toen bleek dat Hannibal al gepasseerd was en richting Alpen trok, overzee terugkeerde naar Pisa en Rome om vervolgens met zijn broer Cneo Cornelio Escipión de tegenaanval te starten. In 218 BC landden zij bij de stad Ampurias. De slag bij Cesse, nabij Tarraco, het later Tarragona, was het eerste wapenfeit van Cneo en ook de eerste keer dat de Carthagers op Iberische bodem een nederlaag leden. Tarraco werd het centrum vanwaaruit de Romeinse verovering van het schiereiland werd ingezet. De Romeinen zouden er zeshonderd jaar blijven.

Willem Peeters, 11 januari 2009